

Lieta C-260/24

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2024. gada 15. aprīlis

Iesniedzējtiesa:

Administrativen sad Sofia-oblast (Sofijas apgabala Administratīvā tiesa, Bulgārija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 15. aprīlis

Prasītāja:

LUKOIL Bulgaria EOOD

Atbildētāja:

Komisija za zashtita na konkurenciata

Pamatlietas priekšmets

“*LUKOIL Bulgaria*” EOOD (turpmāk tekstā – “*LUKOIL Bulgaria*”) prasība par *Komisija za zashtita na konkurenciata* (Konkurences aizsardzības komisija, turpmāk tekstā – “*KZK*”) lēmumu Nr. 184/16.02.2023., kurā tika konstatēts, ka prasītāja ir pārkāpusi *Zakon za zashtita na konkurenciata* (Konkurences aizsardzības likums, turpmāk tekstā – “*ZZK*”) 21. panta un LESD 102. panta noteikumus, un tai tika uzlikts naudas sods.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija saskaņā ar LESD 267. pantu

Prejudiciālie jautājumi

1) Vai LESD 102. pants, kā arī tiesību uz aizstāvību, tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības principi, tostarp nevainīguma prezumpcija, ir jāinterpretē

tādējādi, ka konkrētie tirgi (tirgi, kur izdarīts pārkāpums) nepieļaujamas maržu saspiešanas (*margin squeeze*) gadījumā ir **divi vertikāli tirgi, proti, augšupējais tirgus (*upstream market*) un lejupējais tirgus (*downstream market*)**, un ka konkurences iestādei, **tieši attiecībā uz šiem abiem konkrētajiem tirgiem**, formulējot apsūdzību un pieņemot galīgo lēmumu, **ir jāveic faktiskie konstatējumi par konkrēto tirgu lielumu, to tirgus dalībniekiem un šo tirgu dalībnieku tirgus daļām, tostarp par uzņēmuma, kuram tiek pārmests dominējošs stāvoklis, attiecīgajām tirgus daļām?**

2) Vai LESD 102. pants kopsakarā ar tiesību uz aizstāvību, tiesiskās drošības un tiesiskās palāvības principiem, tostarp nevainīguma prezumpciju, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas **nepieļauj, ka LESD 102. pantā paredzētajā procedūrā vienā un tajā pašā valsts produktu tirgū tiek iekļauti produkti, kas nav savstarpēji aizstājami ne no pieprasījuma, ne no piedāvājuma viedokļa, kā šajā lietā darījusi KZK (*Komisija za zashtita na konkurenciata*; Konkurences aizsardzības komisija), dīzeļdegvielu un benzīnu A-95H iekļaujot vienā degvielas produktu tirgū?**

3) Ja ir pieļaujams vienā valsts produktu tirgū iekļaut degvielas veidus, kas no piedāvājuma un pieprasījuma viedokļa nav savstarpēji aizstājami, vai ir pieļaujams degvielas produktu tirgū neiekļaut trešo galveno degvielu šajā valsts tirgū – sašķidrināto naftas gāzi [jeb] propāna-butāna maisījumu (SNG), kuras tirgus daļa valsts tirgū ir tikpat liela kā benzīnam?

Atbilstošās Savienības tiesību normas un Tiesas judikatūra

Līgums par Eiropas Savienības darbību (turpmāk tekstā – “LESD”), it īpaši tā 102. panta otrās daļas b) punkts un 267. pants

Eiropas Savienības Pamattiesību harta, it īpaši tās 47. pants

Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma [101.] un [102.] pantā, it īpaši tās 3. un 27. pants

Komisijas paziņojums – Norādījumi par Komisijas prioritātēm, piemērojot [LESD 102.] pantu dominējošu uzņēmumu ļaunprātīgai, izslēdzošai rīcībai, it īpaši to 13.-15., 75. un 82. punkts

Spriedums, 1998. gada 26. novembris, *Bronner*, C-7/97, EU:C:1998:569

Atbilstošās valsts tiesību normas

Administrativnoprotsesualen kodeks [Administratīvā procesa kodekss], it īpaši tā 6. un 168. pants

Zakon za zashtita na konkurentsia (turpmāk tekstā – “ZZK”), it īpaši tā 8., 20. pants un 21. panta 2. un 5. punkts

Zakon za aktsizite i danachnite skladove [Akcīzes nodokļa un akcīzes preču noliktavu likums]

Metodika tirgus izpētes veikšanai un uzņēmumu stāvokļa tirgū noteikšanai konkrētajā tirgū, pieņemta ar KZK lēmumu Nr. 393/21.04.2009. (turpmāk tekstā – “Metodika”)

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *KZK* saņēma iesniegumus ar lūgumu noteikt, vai *LUKOIL Bulgaria* ir pārkāpusi *ZZK* 21. panta un *LESD* 102. panta noteikumus; 2021. gada oktobrī *KZK* saņēma sūdzību no “*OMV Bulgaria*” *OOD* par cenu politiku attiecībā pret vairumtirgotājiem, kuras mērķis bija izspiest konkurentus no tirgus, un 2022. gada aprīlī sekoja “*Insa Oil*” *EOD* sūdzība par plēsonīgām cenām dīzeļdegvielas un gāzeļļu pārdošanā. *KZK* apvienoja abas procedūras vienā procedūrā.
- 2 *KZK* konstatēja, ka *LUKOIL Bulgaria* ir tirgus līderis degvielas (automobiļu benzīns un dīzeļdegviela) vairumtirdzniecības tirgū Bulgārijas teritorijā ar salīdzinoši lielu tirgus daļu, kas izmeklēšanas laikposmā atsevišķos pusgados bija no [40-50] % līdz [50-60] %. Turklāt izmeklēšanas laikposmā šajā tirgū esot pastāvējuši nopietni šķēršļi potenciālo konkurentu ienākšanai un esošo konkurentu darbības paplašināšanai. Pārorientēšanās uz citu piegādātāju esot iespējama, bet tikai nākotnē un tikai konkrētos valsts reģionos. Turklāt šāda pāreja radītu ievērojamas papildu izmaksas *LUKOIL Bulgaria* konkurentiem un klientiem.
- 3 Saskaņā ar *KZK* datiem *LUKOIL Bulgaria* uzņēmējdarbību raksturojot vertikāla integrācija. *LUKOIL* uzņēmumu grupas darbība aptverot visu degvielas ražošanas ķēdi, sākot no ražošanas līdz pat galaprodukta pārdošanai. Piemēram, *LUKOIL Neftohim Burgas AD* esot vienīgā naftas pārstrādes rūpnīca Bulgārijas teritorijā un vienlaikus arī lielākais transportlīdzekļu degvielas ražotājs valstī. Tajā pašā laikā *LUKOIL Bulgaria* esot ne tikai vairumtirgotājs, bet tai piederot arī viena no lielākajām degvielas uzpildes staciju ķēdēm valstī. *LUKOIL* grupas rīcībā esot valstij unikāla loģistikas, uzglabāšanas un transporta infrastruktūra ar stratēģiski izdevīgu ģeogrāfisko novietojumu, kas *LUKOIL Bulgaria* radot ārkārtīgi lielas konkurences priekšrocības degvielas vairumtirdzniecībā un ļaujot veikt vairumtirdzniecību visā valstī ar ļoti zemām transporta izmaksām.
- 4 Lēmumā Nr. 184/16.02.2023. *KZK* konstatēja, ka *LUKOIL Bulgaria* ir izdarījusi *ZZK* 21. panta un *LESD* 102. panta pārkāpumu, kas izpaudās kā dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana tirgū un maržu saspiešanas prakse attiecībā pret konkurentiem degvielas vairumtirdzniecībā valsts teritorijā, kas varēja kavēt, ierobežot vai izkropļot brīvu konkurenci degvielas tirgos un kaitēt patērētāju interesēm.

- 5 *KZK* skatījumā *Lukoil Bulgaria* esot piemērojusi maržu saspiešanu starp diviem vertikāliem tirgiem: tādas degvielas (automobiļu benzīns un dīzeļdegviela) tirdzniecības apakštirgu, kas ir nodota patēriņam, proti, par kuru ir nomaksāts akcīzes nodoklis (lejupējais tirgus), un tādas degvielas tirdzniecības apakštirgu, par kuru akcīzes nodoklis nav nomaksāts un kas tiek tirgota atliktās nodokļa maksāšanas režīmā (augšupējais tirgus). Cenas lejupējā tirgū esot zemākas nekā cenas augšupējā tirgū, kas izraisa negatīvu cenas starpību un tādējādi pārkāpumu maržu saspiešanas (*margin squeeze*) formā. *KZK* uzskata, ka *LUKOIL Bulgaria* ir dominējošs stāvoklis augšupējā tirgū (degvielas, par kuru nav nomaksāts akcīzes nodoklis, vairumtirdzniecības tirgus) un kopējā degvielas vairumtirdzniecības tirgū.
- 6 *LUKOIL Bulgaria* ir iesniegusi prasību par *KZK* lēmumu iesniedzējtiesā, proti, *Administrativen sad Sofia-oblast* (Sofijas apgabala Administratīvā tiesa, Bulgārija).

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 7 Pušu strīds ir par to, kā jādefinē konkrētais tirgus. Turpmāk ir īsi izklāstīti pušu apsvērumi par produktu īpašībām un īpatnībām, tirgus dalībniekiem, cenu līmeņiem, atsevišķu korporatīvo struktūru neesamību un veiktā hipotētiskā monopolista testa rezultātiem.
- 8 Prasītājas skatījumā degvielas vairumtirdzniecības segmentā nav iespējams nošķirt divus atsevišķus vertikālos produktu tirgus, jo produktiem, kurus pārdod vairumtirdzniecībā atliktās nodokļa maksāšanas režīmā, no vienas puses, un ar nomaksātu akcīzes nodokli, no otras puses, katrā gadījumā ir specifiskas īpašības un īpatnības. Faktiski esot tikai viens vairumtirdzniecības tirgus ar diviem horizontāliem apakštirgiem: a) dīzeļdegvielai un b) benzīnam, propāna-butāna maisījumam (sašķidrinātā naftas gāze, ko dēvē par SNG) un metānam. Šāds tirgu sadalījums, pamatojoties uz nodokļu režīmu saskaņā ar Akcīzes nodokļa un akcīzes preču noliktavu likumu, tiek veikts mehāniski. Degvielas veidi propāna-butāna maisījums un metāns, ņemot vērā to īpašības un izmantošanas mērķi un cenu, arī varot tikt iekļauti produktu tirgū, jo tie esot aizstājami ar transportlīdzekļiem paredzēto benzīnu. Šo degvielas veidu neiekļaušana, definējot produktu tirgu, esot krasi palielinājusi *LUKOIL Bulgaria* tirgus daļu, jo uzņēmums veicot tikai nenožīmīgu šo produktu vairumtirdzniecību.
- 9 Turklāt reālajā ekonomikā šādas vertikālas segmentācijas neesot. No iesniegtajiem pierādījumiem skaidri izrietot, ka jebkurā mēnesī klienti iegādājās un saņēma šķidro degvielu katrā no abiem akcīzes nodokļa režīmiem un ka abos gadījumos pakalpojumi vienādos apstākļos bija pilnīgi identiski, kas apstiprina secinājumu, ka tas ir viens tirgus bez vertikālas segmentācijas.
- 10 Prasītāja uzskata, ka benzīns un dīzeļdegviela nav savstarpēji aizstājami, jo transportlīdzekli ar dīzeļdzinēju nevarot uzpildīt ar benzīnu un otrādi. Transportlīdzekļa ar viena veida dzinēju īpašnieks nevarot ātri un vienkārši pāriet

uz citu degvielu, ja tā ir lētāka. Šāda pāreja būtu iespējama tikai tad, ja šis transportlīdzeklis tiktu aizstāts ar cita veida dzinēja transportlīdzekli, kuram varētu uzpildīt lētāko degvielu.

- 11 Turpretim *KZK* uzskata, ka, ņemot vērā degvielas vairumtirdzniecības cenu noteikšanu saskaņā ar atšķirīgiem nodokļa režīmiem, benzīns un dīzeļdegviela ietilpst kopējā produktu tirgū, līdz ar to neesot nepieciešama papildu segmentācija. Pat ja no galapatērētāja viedokļa dažādiem degvielas veidiem ir atšķirīgi izmantošanas mērķi, proti, tos var nošķirt, no to *LUKOIL Bulgaria* konkurentu viedokļa, kuri kā vairumtirgotāji vienlaikus ir *LUKOIL Bulgaria* klienti, šie abi produkti veidojot kopēju produktu tirgu, jo tirgotāji gūstot ieņēmumus neatkarīgi no tā, kuru no abiem degvielas veidiem tie galvenokārt iegādājas. Turklāt abiem produktiem esot vienāds izmantošanas mērķis, proti, tālāka pārdošana vēlāk, un vienādi tirdzniecības nosacījumi ķēdē līdz galapatērētājam. No piedāvājuma viedokļa, ja pieprasījums palielinās, pārdevējs varot sākt piedāvāt jebkuru no abiem produktiem, nerodoties papildu izmaksām. Attiecībā uz pieprasījumu vairumtirgotāji iegādājoties abu veidu degvielu, lai to tālāk pārdotu citiem izplatītājiem, un tos ietekmējot pieprasījums, nevis to pārdoto produktu patēriņš.
- 12 *KZK* nepiekrīt prasītājas viedoklim, ka reālajā ekonomikā degvielas pārdošana atliktās nodokļa maksāšanas režīmā netiek nošķirta no degvielas pārdošanas pēc akcīzes nodokļa nomaksas. Tā uzskata, ka nodokļu iekasēšanas kārtība un degvielas veidu (ar bioloģisko piedevu un bez tās) atšķirīgās īpašības rada arī atšķirīgu funkcionālo izmantošanas mērķi degvielai atliktās nodokļa maksāšanas režīmā un degvielai pēc akcīzes nodokļa nomaksas, kā arī nosaka atšķirību starp degvielas vairumtirdzniecības dažādajiem līmeņiem. Turklāt tirdzniecība atliktās nodokļa maksāšanas režīmā neparedzot akcīzes nodokļa nomaksu, jo degviela, kas tiek laista tirgū šajā līmenī, esot paredzēta nodošanai uz citu akcīzes preču noliktavu, proti, tālākai pārdošanai vēlāk, nevis tūlītējam patēriņam. Degviela esot minerāleļļa, tai neesot piejauktas likumā noteiktās bioloģiskās piedevas, un to varot uzglabāt ilgāku laiku. Tomēr pārdošanas pēc akcīzes nodokļa nomaksas gadījumā pircēji esot nevis tirgotāji, kuriem ir akcīzes preču noliktavas, bet gan galvenokārt degvielas uzpildes stacijas vai transporta uzņēmumi. Turklāt, nosakot atšķirīgas atlaides vai attiecīgi cenas atkarībā no atšķirīgās nodokļu iekasēšanas kārtības, prasītāja faktiski pati nošķirot dažādus degvielas vairumtirdzniecības līmeņus/apakštirgus, jo atlaide esot produkta cenas elements un cena savukārt esot viens no obligātajiem faktoriem, kas jāņem vērā attiecīgo produktu savstarpējās aizstājamības novērtējumā, nosakot produktu tirgu.
- 13 Attiecībā uz autogāzi (propāna-butāna maisījums, metāns) *KZK* savos lēmumos jau esot konstatējusi, ka tā ir nepilnīgs benzīna aizstājējs no pieprasījuma viedokļa, un tāpēc neesot iekļāvusi to izskatāmajā procedūrā. Propāna-butāna maisījums esot nevis dabasgāze, bet gan naftas pārstrādes produkts, kas rodas kā benzīna un dīzeļdegvielas ražošanas blakusprodukts. Tā ražošanu ietekmējot sezonālas svārstības, kas nesakrīt ar pieprasījumu pēc galvenajām degvielām, kā rezultātā naftas pārstrādes rūpnīcas noteiktos periodos sasniedzot savas uzglabāšanas jaudas robežas. Šādos gadījumos tiem esot izvēle vai nu iznīcināt

produktu, vai pārdot to zem tirgus vērtības. *Darzhavna agentsia “Metrologischen i tehničeski supervisory”* (Valsts metroloģiskās un tehniskās uzraudzības aģentūra, Bulgārija) nekontrolējot propāna-butāna maisījuma/metāna, ko izmanto kā degvielu transportlīdzekļiem, produkta kvalitāti, jo neesot juridiski saistoša kvalitātes standarta, kas atbilstu benzīna un dīzeļdegvielas kvalitātes standartam.

- 14 *LUKOIL Bulgaria* apgalvo, ka no degvielas vairumtirdzniecības tirgus dalībnieku viedokļa nav iespējams nošķirt divus atsevišķus vertikālus produktu tirgus degvielas vairumtirdzniecības segmentā. *KZK* nenorādot uz kādu atsevišķu dalībnieku, kas darbojas kādā no abiem šķietami vertikāli saistītajiem degvielas vairumtirdzniecības tirgiem, bet gan vispārīgi atsaucoties uz visa degvielas vairumtirdzniecības tirgus dalībniekiem. Lai gan šāds tirgus pastāv, tas esot horizontāli sadalīts pēc produkta veida – dīzeļdegvielas tirgū un benzīna, propāna-butāna maisījuma un metāna tirgū. Šā tirgus dalībnieki esot vismaz 270 uzņēmēji, kas ir reģistrēti un darbojas saskaņā ar *Zakon za gorivata* [Degvielas likumu]. Tirgotāji, kas iepērk degvielu tikai atliktās nodokļa maksāšanas režīmā vai tikai pēc akcīzes nodokļa nomaksas, šajā tirgū nepiedaloties.
- 15 *KZK* iebilst, ka attiecīgo preču/pakalpojumu savstarpējo aizstājamību nenosaka konkrētā tirgus dalībnieku skaits, tostarp tirgotāju skaits un veids atkarībā no nodokļu režīma, saskaņā ar kuru tie izplata attiecīgo degvielu. Tā neesot īpaši nošķīrusi abu apakštirgu – atliktās nodokļa maksāšanas režīmā vai pēc akcīzes nodokļa nomaksas – dalībniekus, jo viens un tas pats uzņēmums bieži vien darbojoties vairākos degvielas izplatīšanas līmeņos, ko apstiprinot arī prasītāja savos iebildumos. *KZK* kā konkrētā tirgus dalībniekus esot identificējusi tikai uzņēmumus, kuri piegādā degvielu, kas paredzēta pirmreizējai izplatīšanai vietējā tirgū, jo jebkāda turpmāka to pašu degvielas daudzumu pārdošana izkropļotu datus par tirgū pārdotajiem daudzumiem. Tieši šajā pirmajā līmenī esot vairumtirgotāji, kas piedāvā lielākos degvielas daudzumus un no kuriem ir atkarīgs degvielas pārdošanas apjoms nākamajiem ķēdes dalībniekiem.
- 16 Prasītāja uzskata, ka, ņemot vērā cenu līmeni degvielas vairumtirdzniecības tirgū, nav iespējams nošķirt divus dažādus vertikālos produktu tirgus degvielas vairumtirdzniecības segmentā (nošķirt pārdošanu atliktās nodokļa maksāšanas režīmā un pārdošanu pēc akcīzes nodokļa nomaksas). No 30 degvielas vairumtirdzniecības tirgus dalībnieku sniegtajām atbildēm izrietot, ka neviens no tiem nediferencē cenas atkarībā no tā, vai par pārdotajiem produktiem ir nomaksāts akcīzes nodoklis. Ekonomikā cenu diferenciācija tiek novērota pēc cita principa – pamatojoties uz apjoma atlaidēm un atlaidēm par avansa maksājumu (ko praktizē arī *LUKOIL Bulgaria*), preferenciālām cenām atlasītiem klientiem utt., bet nekad – pamatojoties uz to, vai par precēm ir nomaksāts akcīzes nodoklis.
- 17 *KZK* uzskata, ka degviela atliktās nodokļa maksāšanas režīmā un degviela pēc akcīzes nodokļa nomaksas nav savstarpēji aizstājamas arī cenas ziņā, jo degviela atliktās nodokļa maksāšanas režīmā atšķirībā no degvielas pēc akcīzes nodokļa nomaksas, kas satur bioloģiskas piedevas un ir paredzēta galapatēriņam, parasti ir

minerāleļļas, proti, tā nesatur bioloģiskas piedevas un nav apliekama ar akcīzes nodokli, līdz ar to tā nav gatava patēriņam. Ievērojamā akcīzes nodokļa likmju līmeņa un bioloģiskās piedevas dēļ degviela pēc akcīzes nodokļa nomaksas esot ievērojami dārgāka nekā degviela, kas tiek uzglabāta atliktās nodokļa maksāšanas režīmā. Turklāt KZK neapgalvo, ka abu attiecīgo apakštirgu produkti tiek tirgoti par vienu un to pašu cenu, bet gan to, ka pamatproduktam, proti, minerāldegvielai, ir viena un tā pati cena abos pārdošanas gadījumos – atliktās akcīzes nodokļa maksāšanas režīmā un pēc akcīzes nodokļa nomaksas. Tālāk pārdodot degvielu, kas no *LUKOIL Bulgaria* iepirkta atliktās nodokļa maksāšanas režīmā, vairumtirgotājiem nebūtu iespējams gūt peļņu, jo tie no *LUKOIL Bulgaria* saņemtu faktiski nulles atlaidi un degvielas cena pēc akcīzes nodokļa nomaksas tiem būtu jānosaka atbilstoši šādai formulai: *LUKOIL Bulgaria* cena plus uzcenojums. Uzcenojumam vajadzētu segt to izmaksas par piegādi un bioloģiskās piedevas piejaukšanu, tostarp ekonomiskos un administratīvos izdevumus utt., kuri nerastos, pārdodot degvielu pēc akcīzes nodokļa nomaksas, jo tie jau būtu iekļauti *LUKOIL Bulgaria* pārdošanas cenās. Ja vairumtirgotāji pirktu minerāldegvielu atliktās nodokļa maksāšanas režīmā no *LUKOIL Bulgaria*, tie nevarētu izmantot atlaidi degvielai pēc akcīzes nodokļa nomaksas, kas padarītu tos nekonkurētspējīgus salīdzinājumā ar *LUKOIL Bulgaria* degvielas pārdošanas pēc akcīzes nodokļa nomaksas apakštirgū, jo to cenās būtu jāiekļauj arī iepriekš minētās papildu izmaksas, kuras iepriekš sedza *LUKOIL Bulgaria* piešķirtā apjoma atlaide. Tāpēc KZK secina, ka ar šo politiku *LUKOIL Bulgaria* īsteno maržu saspiešanas praksi attiecībā pret saviem klientiem, kuri vienlaikus konkurē ar to degvielas vairumtirdzniecības apakštirgū pēc akcīzes nodokļa nomaksas. Saskaņā ar ekonomikas principiem nākotnē tas izraisītu to, ka šie vairumtirgotāji samazinās savu tirgus daļu par labu *LUKOIL Bulgaria* tirgus daļas palielināšanai, jo ciesto zaudējumu dēļ tie, visticamāk, pārtrauks savu darbību.

- 18 *LUKOIL Bulgaria* skatījumā, tā kā nepastāv atšķirīgas korporatīvās struktūras kā tirdzniecības vienības katrā no šiem abiem tirgiem, kuri pastāv KZK skatījumā, neesot iespējams nodalīt divus dažādus vertikālos produktu tirgus degvielas vairumtirdzniecības segmentā. Visus aptaujāto tirgotāju, tostarp *LUKOIL Bulgaria*, vairumtirdzniecības darījumus veicot vienas un tās pašas komandas, tie tiek veikti vienās un tajās pašās tirdzniecības vietās, ar vieniem un tiem pašiem darbiniekiem utt. Tas, ka nav esošas ekonomiskās infrastruktūras pārdošanai konkrētā tirgū, nozīmējot, ka šāda tirgus nav, jo pārdošana šajā segmentā/šajos segmentos ietilpstot lielākā tirgū, šajā gadījumā – degvielas vairumtirdzniecības tirgū.
- 19 KZK no ZZK Papildu noteikumu 15. punkta a) apakšpunktā sniegtās definīcijas un no Metodikas 2.3.1. punkta secina, ka atšķirīgu korporatīvo struktūru/vairumtirdzniecības vienību esamība vai neesamība attiecīgi pārdošanai atliktās nodokļa maksāšanas režīmā un pēc akcīzes nodokļa nomaksas nav viens no pierādījumu veidiem, kas ir būtiski, lai novērtētu jautājumu par divu produktu savstarpēju aizstājamību no to pieprasījuma viedokļa. Turklāt, kā minēts iepriekš, degviela, ko pārdod atliktās nodokļa maksāšanas režīmā, un degviela, ko pārdod

pēc akcīzes nodokļa nomaksas, neesot savstarpēji aizstājamas ne to īpašību, ne izmantošanas mērķa, ne cenas ziņā.

- 20 *LUKOIL Bulgaria* skatījumā *KZK* tēzi, ka pastāv divi atsevišķi vertikāli produktu tirgi, proti, degvielas vairumtirdzniecība pēc akcīzes nodokļa nomaksas un degvielas vairumtirdzniecība atliktās nodokļa maksāšanas režīmā, atspēko hipotētiskā monopolista testa (*SSNIP*) rezultāti. Saskaņā ar šo testu visi produkti, ko pārdod naftas degvielas vairumtirdzniecības tirgū, ietilpstot vienā produktu tirgū.
- 21 Jautājumu par savstarpēju aizstājamību *KZK* vērtē, pamatojoties ne tikai uz attiecīgo preču un pakalpojumu objektīvajām īpašībām, bet arī uz konkurences apstākļiem un piedāvājuma un pieprasījuma struktūru tirgū. Kā paskaidrots Metodikas 2.3.3. punktā, hipotētiskā monopolista tests esot tikai viens no instrumentiem, ko izmanto, lai definētu konkrēto tirgu. Šajā testā, lai definētu konkrēto ģeogrāfisko produktu tirgu, tiek ņemts vērā, ka ir bijis neliels, bet būtisks un ilgstošs analizētā produkta cenu pieaugums. Cenu pieaugums par 5 % līdz 10 % tiek ņemts vērā, ja konkurences apstākļi izmeklēšanas laikposmā ir palikuši nemainīgi. Attiecībā uz prasību par “citiem vienādiem konkurences apstākļiem”, kā jau *KZK* ir norādījusi, degviela atliktās nodokļa maksāšanas režīmā un degviela pēc akcīzes nodokļa nomaksas neesot savstarpēji aizstājamas, ņemot vērā to īpašības, izmantošanas mērķi un cenas. Ņemot to vērā, *KZK* uzskata, ka nav izpildīti nosacījumi šā testa piemērošanai, jo abu degvielas veidu atšķirības jau pašas par sevi veido divus atsevišķus degvielas apakštirgus.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 22 Augstā koncentrācija, kas konstatēta degvielas vairumtirdzniecības tirgū, un nozīmīgas tirgus dinamikas trūkums tirgus dalībnieku stāvoklī liecina, ka *LUKOIL Bulgaria* ir dominējošs stāvoklis degvielas (automobiļu benzīns un mehānisko transportlīdzekļu dīzeļdegviela) valsts vairumtirdzniecības tirgū, kas ļauj uzņēmumam rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem un klientiem un tādējādi ietekmēt konkurenci vertikāli saistītajos transportlīdzekļu degvielas izplatīšanas ķēdes tirgos.
- 23 *LUKOIL Bulgaria* ir dominējošs stāvoklis degvielas vairumtirdzniecības apakštirgū degvielai atliktās nodokļa maksāšanas režīmā, jo tā ir galvenais valstī saražotās degvielas piegādātājs un degviela atliktās nodokļa maksāšanas režīmā tiek tirgota lielos daudzumos, kā rezultātā uzņēmumam ir nepieciešamas akcīzes preču noliktavas, lai varētu nodot šo degvielu patēriņam.
- 24 *KZK* lēmumā nav konstatēti fakti par **tirgus dalībniekiem, tirgus kopējo lielumu** un *Lukoil Bulgaria* **tirgus daļu** augšupējā tirgū (vairumtirdzniecības tirgus degvielai atliktās nodokļa maksāšanas režīmā) un lejupējā tirgū (vairumtirdzniecības tirgus degvielai pēc akcīzes nodokļa nomaksas) par visu izmeklēšanas laikposmu. Pamatlietā *KZK* (pēc prasītājas domām, pamatojoties uz nepareizu metodiku un kopumā nepareizi) aprēķināja *LUKOIL Bulgaria* tirgus

lielumu un tirgus daļu, pamatojoties tikai uz vienu vairumtirdzniecības tirgu, kas sastāv no diviem tirgiem, proti, augšupējā un lejupējā tirgus.

- 25 Pēc prasītājas domām, šāda pieeja ir pretrunā Savienības tiesībām, jo nepieļaujama maržu saspiešana ietekmētu gan augšupējo, gan lejupējo tirgu, un tāpēc KZK tie būtu jānosaka saskaņā ar tirgus definēšanai piemērojamo metodiku, ietverot informāciju par tirgus lielumu, tirgus dalībniekiem un dominējošā uzņēmuma tirgus daļu. Prasītājas skatījumā Savienības tiesības nepieļaujot uzņēmuma dominējoša stāvokļa konstatēšanu, skaidri nenorādot tā tirgus daļu, jo zema tirgus daļa liecinot, ka dominējoša stāvokļa nav.
- 26 Lūgums sniegt interpretāciju pirmajā prejudiciālajā jautājumā ir būtisks, jo, ja KZK saskaņā ar Savienības tiesībām būtu bijis pienākums veikt izmeklēšanu un konstatēt faktus par visām galvenajām tirgu pazīmēm, nosakot tirgus daļas, tirgus lielumu un tirgus dalībniekus katrā no abiem konkrētajiem tirgiem, un tā nebūtu izpildījusi šo pienākumu, tas padarītu apstrīdēto lēmumu kļūdainu.
- 27 KZK valsts degvielas vairumtirdzniecības tirgū ir iekļāvusi divu veidu degvielu, kas nav savstarpēji aizstājama ne no pieprasījuma, ne no piedāvājuma viedokļa. Kopumā tas ir pretrunā KZK līdzšinējai praksei, definējot degvielas tirgus Bulgārijā katrā no tirgus līmeņiem, proti, pirmā līmeņa tirgi (ražošana un imports), otrā līmeņa tirgi (vairumtirdzniecība), trešā līmeņa tirgi (mazumtirdzniecība).
- 28 Prasītāja apgalvo, ka produkti, kas nav savstarpēji aizstājami, principā neietilpst vienā un tajā pašā produktu tirgū, līdz ar to pastāv vismaz divi vairumtirdzniecības tirgi: benzīnam un dīzeļdegvielai, nevis viens degvielas tirgus. Šo argumentāciju apstiprinot SSNIP tests, kura piemērošana neliecina par īstermiņa pieprasījuma maiņu, jo galapatērētājs varot izmantot tikai vienu degvielu, bet ne otru ([galapatērētāja transportlīdzeklīm] ir vai nu benzīna, vai dīzeļdegvielas dzinējs).
- 29 KZK atzīst, ka no galapatērētāja viedokļa degvielas veidi atšķiras. Lai gan būtībā tā neapstrīd, ka benzīns un dīzeļdegviela nav savstarpēji aizstājami produkti, tā ņem vērā, ka “tirgotāji gūst ieņēmumus neatkarīgi no tā, kuru no abiem degvielas veidiem tie galvenokārt iegādājas”. Turklāt tā apgalvo, ka “abiem produktiem ir vienāds izmantošanas mērķis, proti, tālāka pārdošana vēlāk, un vienādi tirdzniecības nosacījumi ķēdē līdz galapatērētājam”.
- 30 Prasītājas skatījumā KZK esot pieļāvusi **formālās loģikas kļūdu**, uzskatot, ka produkti ietilpst vienā un tajā pašā produktu tirgū, pamatojoties uz to, ka ieņēmumi tiek gūti no dažādiem produktiem, ka tie tiek pārdoti vairumtirdzniecības līmenī, kas ir parasts process vairumtirdzniecībā, un ka to izplatīšanas ķēdes ir identiskas (izmantojot degvielas uzpildes stacijas).
- 31 Ja benzīna un dīzeļdegvielas iekļaušana vienā degvielas tirgū būtu pieļaujama, šajā tirgū būtu jāiekļauj arī tādi degvielas veidi kā propāna-butāna maisījums un metāns, kuru tirgus daļa Bulgārijā ir tikpat liela vai pat lielāka nekā benzīna tirgus daļa. KZK iebilst, ka propāna-butāna maisījums un metāns ir tikai daļēji savstarpēji aizstājami ar benzīnu un tāpēc nevar tikt iekļauti degvielas tirgū.

Attiecībā uz autogāzi (**propāna-butāna maisījums, metāns**) [KZK] savos lēmumos (Nr. 1059 2011. gadā, Nr. 727 2017. gadā, Nr. 313 2019. gadā) ir konstatējusi, ka **tā ir nepilnīgs mehānisko transportlīdzekļu benzīna aizstājējs un tāpēc nav iekļauta šajā procedūrā**. Saskaņā ar prasītājas viedokli dīzeļdegviela nav benzīna aizstājējs, bet ir iekļauta kopējā konkrētajā produktu tirgū ar benzīnu, tāpēc neesot iemesla šajā tirgū neiekļaut daļēji aizstājamu degvielu. Tādējādi KZK savā novērtējumā esot piemērojusi dubultus standartus, lai palielinātu prasītājas tirgus daļu.

- 32 Lūgums sniegt interpretāciju pārējā daļa arī ir būtiska lietas izspriešanā, jo, ja Savienības tiesības aizliedz KZK iekļaut produktu tirgū savstarpēji neaizstājamus degvielas veidus, piemērojot LESD 102. pantu, ko tā ir izdarījusi, iekļaujot benzīnu un dīzeļdegvielu kopējā produktu tirgū, tas padarītu apstrīdēto lēmumu kļūdainu. Ja šāda pieeja ir pieļaujama saskaņā ar LESD 102. pantu, tad KZK atteikumam iekļaut propāna-butāna maisījumu un metānu tirgū trūkst objektīva pamatojuma un tas padara tirgus definīciju un visu lēmumu kļūdainu, jo benzīns un dīzeļdegviela nav pilnībā savstarpēji aizstājami, bet benzīns ir daļēji aizstājams ar propāna-butāna maisījumu un metānu, un visu šo veidu degviela piedalās valsts degvielas tirgū, ja tāds pastāv.